

Een huwelijk tussen katholieken en niet-katholieken

Canonieke voorwaarden voor de geldigheid

Wij leven vandaag in een pluralistische samenleving die wij als katholieken delen met tal van andere overtuigingen en religies. Deze verscheidenheid weerspiegelt zich sterk in de wijze waarop mensen verschillend kiezen voor relatie, gezin en huwelijk. Huwelijken tussen echtgenoten met een verschillende culturele of religieuze achtergrond zijn geen uitzonderingen meer. Maar wie kerkelijk wil trouwen met een partner uit een andere Kerk of religie komt voor de vraag te staan of dit zomaar kan. Ook in parochies wordt men hiermee geconfronteerd: kan een katholiek trouwen met een protestant of een ongedoopte? En zo ja, aan wie moet men dan toestemming vragen? Dit artikel wil een aantal vragen beantwoorden.

Een huwelijk tussen katholieken

Katholieken zijn volgens canon 1108 aan de 'canonieke vorm' van het huwelijk gebonden. Het gaat over personen die in de katholieke Kerk gedoopt of opgenomen zijn en die niet formeel verlaten hebben. De canonieke vorm impliceert een huwelijk dat gesloten is tegenover de assisterende pastoor en twee getuigen. Tenzij hiervan gedispenseed werd of bij stervensgevaar, is deze vorm ter geldigheid van het huwelijk (cfr. can. 1116). De pastoor kan weliswaar een andere priester of diaken delegeren (cfr. can. 1111). Leken daarentegen, inclusief parochieassistenten en pastorale werk(st)ers, kunnen niet gedelegeerd worden (cfr. can 1112).

De delegatiemacht van de pastoor komt ook toe aan de leden van een priesterequipe 'in solidum' (cfr. can. 543 §1), aan een administrator (cfr. can. 540 §1) en een aangestelde priester volgens canon 517 §2. Ook pastoors van een personele parochie, bijvoorbeeld de Universitaire Parochie, en

legeraalmoezeniers hebben assistentiebevoegdheid wanneer minstens één van beide echtgenoten tot hun gemeenschap behoort (cfr. can. 1110). Aalmoezeniers van andere instellingen, bijvoorbeeld een gevangenis, moeten dus delegatie ontvangen. Alle huwelijken die zonder expliciete delegatie van de pastoor geassisteerd worden, wat wel vaker gebeurt, zijn bijgevolg nietig door een 'gebrek in de vorm'.

Het huwelijk met een oosters geünieerde katholiek

Volgens canon 1109 kan de pastoor geldig assisteren bij huwelijken van katholieken die in zijn parochie verblijven maar er niet wonen, mits tenminste één partij tot de Latijnse ritus behoort. De Codex viseert hier een huwelijk tussen een rooms-katholiek en een katholiek die tot een oosters-geünieerde ritus (met Rome verbonden) behoort, zoals Chaldeeërs of Melkiten. Lang niet overal hebben deze gemeenschappen eigen bisschoppen en vallen zij daarom onder de bevoegdheid van de plaatselijke

Latijnse bisschop, zoals in het aartsbisdom het geval is. Maar de assistentiemacht werkt ook wederkerig: een oosters geünieerde pastoor kan geldig assisteren bij een huwelijk tussen een gedoopte van zijn eigen ritus en een Latijnse katholiek. Wanneer beide partijen echter tot een oosters geünieerde ritus behoren, is delegatie van de oosterse pastoor noodzakelijk, mits er een pastoor is uiteraard.

Zowel Latijnse als oosters geünieerde pastoors kunnen andere priesters delegeren om bij een huwelijk te assisteren. Het oosters canoniek recht erkent enkel de geldigheid van huwelijken die voor een priester gesloten zijn, wat zij de 'priesterlijke zegen' noemen (cfr. can. 830 §1 van de Oosterse Codex). Diakens kunnen dus niet geldig gedelegeerd worden.

Een huwelijk met een niet-katholieke christen

De canones 1124-1129 behandelen de voorschriften bij gemengde huwelijken, dit betekent een

huwelijk tussen een partner die in de katholieke Kerk gedoopt of opgenomen is en een partner die tot een andere christelijke kerk of gemeenschap behoort. Concreet gaat het over alle niet-geünieerde oosterse kerken (bijvoorbeeld Grieks- of Russisch-orthodoxen) en over alle protestantse en anglicaanse kerken. Zonder uitdrukkelijk verlov van de plaatselijke ordinariis is een gemengd huwelijk verboden. Om dit verlov aan te vragen bestaat *Document X*, te verkrijgen in alle liturgische centra.

Volgens canon 1125 mag deze toestemming trouwens enkel geven worden wanneer drie voorwaarden vervuld zijn: 1) de katholieke partij moet verklaren het katholieke geloof niet te verlaten en er alles aan te doen om de kinderen katholiek te laten dopen en op te voeden; 2) de niet-katholieke partij moet over deze beloften ingelicht worden; 3) beide partijen moeten onderricht worden over de doeleinden en eigenschappen van het huwelijk.

Zoals we reeds zeiden, is elke katholiek aan de canonieke vorm van het huwelijk gebonden. Dit geldt ook wanneer toelating verleend is om met een andere christen te trouwen, tenzij ervan gedispenseerd wordt of tenzij men met een oosterse niet-katholieke partner trouwt. In dit laatste geval is de canonieke vorm slechts ter geoorloofdheid (cfr. can. 1127 §1). Vaticanum II voorzag deze uitzondering aanvankelijk enkel voor huwelijken tussen oosters katholieken en oosters niet-katholieken, om ongeldige huwelijken zoveel mogelijk te vermijden. Vanuit dezelfde bezorgdheid werd deze uitzondering ook naar Latijnse katholieken uitgebreid, mits het huwelijk wordt ingezegend door een oosterse niet-katholieke priester.

Volgens canon 1127 §3 is het verboden om vóór of na de canonieke viering een andere religieuze plechtigheid van hetzelfde huwelijk te houden, of om in eenzelfde viering de consensus zowel door een katholieke als een niet-katholieke

bedienaar te vragen. Bij een gemengd huwelijk wordt geen eucharistie gevierd.

Een huwelijk met een ongedoopte

Het huwelijk tussen een katholiek en een ongedoopte, dat in vakjargon 'verschil van eredienst' of '*disparitas cultus*' wordt genoemd, is volgens canon 1086 ongeldig. Dit beletsel omvat alle ongedoopten, dus ook Joden en moslims, en alle ongeldig gedoopten, zoals bijvoorbeeld Jehovagetuigen. Wanneer de voorwaarden van canon 1125 vervuld zijn, kan men echter dispensatie ontvangen en geldig kerkelijk trouwen. Hiervoor gebruikt men dan *Document XI*. Voor de huwelijksviering gelden eveneens dezelfde voorschriften.

Tim Peeters,
rechter Interdiocesane Rechtbank
van Eerste Instantie